

AZ IGE TÜKRÉBEN.

Az ellenállhatatlan Lélek.

Csel. 6:10.

István diakonus nem maga beszélt. Nem azt mondta, amit ő gondolt jónak, vagy ő okoskodott ki. Nem akarta „megnyerni” az embereket, „hitást gyakorolni” rájuk, „meggyőzni” őket. Amint ott állott a vádolói előtt, engedelmeskedett Annak, aki azt mondta, hogy az ő tanítványai ne aggoda'maskodjanak afelől, hogy mit mondjanak, mert a Szentlélek mindenre megtanítja őket. Bízott ebben a Lélekben. Nem a maga apró fogásait, emberi bölcselkedéseit, az emberekhez alkalmazott és azoknak tetsző elmélkedéseit, bizonyítgatásait vette elő, és nem azokra fogta rá, hogy azokat a Szentlélek sugallja, hanem nagyon alázatosan, nagyon engedelmesen mondotta azt, amit a Lélek diktált. Nem állhatott ellene a Léleknek, még ha az életét kellett is elvesztenie miatta. A Lélek minket is kényszerít. Az az ellenállhatatlan, az a meggyőzhetetlen Lélek, aki Isten dicsőségének és akaratának üzenetét általunk és bennünk is akarja szolgáltatni a világon. Tapasztaltuk, és megláttuk-e a Lélek ez ellenállhatatlan kényszerét a mi szolgálatunkban? Megláttuk-e, hogy a mi apró bölcsességeink, elragadó és elragadtatót szónoklataink, szépen kitervezett munkáink, előre elképzelt és keresztül vitt eljárásaink mind csak akadályai lehetnek a Lélek dicsőséges, kényszerítő erejének? Hogy az, amit mi tervezünk, akarunk, csinálunk, gondolunk, mondunk, az egész üzeme az egyházi munkának, egész lelkesége az ígéhirdetésnek, egész alapossága és megszervezettsége a vallásos nevelésnek: *nem az*, amire a Lélek kényszerít, amit az parancsol. Hogy ezekről mind le kell mondanunk, ezek zaját mind el kell hallgattatnunk, és saját magunknak is elhallgatnunk, hogy csöndben, csak rá figyelve, csak engedelmeskedve, azt az üzenetet adhassuk át egész valónkkal, amit a Lélek mond, s amibe nekünk semmi, de semmi részünk nincs, ha csak az nem, hogy a szavunk bizonytalan, a hangunk erőtelen, a gondolatok alacsonyok és a cselekedetek méltatlanok, szóval csak az a rész, ami akadályoz és gátolja a Lélek szavát. Ígéhirdetővé, tanítóvá, nevelővé akkor lesz az ember, mikor megérti, hogy lehetetlen ellenállania a Léleknek, hogy a lélek titokzatos, lenyűgöző erővel uralmat vett felette. Az izenetvitel első aktusa a Lélek által való ellenállhatatlan lekötöttség és kényszerítettség meglátása.

De milyen ellenállhatatlan volt a Lélek István számára, ép olyan ellenállhatatlan volt azoknak, akik szemben állottak vele. Nem István ellen voltak ezek. Nem őt gyűlölték. Gyűlöletes és ingerlő volt előttük az a *tudomány*, amely a szájából hangozott. Ha erről lemondott, ha azt visszavonta volna, semmi ellenvetés sem hangzik ellene. Így vetekedni kezdettek vele a világ minden tájáról összegyűlt zsidók főemberei és tudósai. És „nem állhattak ellene a bölcsességnek és Léleknek, mely által szól vala”. A Lélek először Istvánt győzte le, azután ellenfeleit. Ha István felett győzelmet nem vesz, nem vesz diadalt az ellenfeleken sem. Mert Istvánt akarta felhasználni a diadal megvívására.

Nem lehet nem látni, hogy a „vetekedés”, mely végigkísérte az apostolokat, ma is folyik, az ellenállás az Isten dicsősége ellen ma is feltámad. Ma is emberi vetekedésekkel és emberi akarásokkal „dühösködnek a népek az Úr ellen és az Ő Felkentje ellen”. Emberi gondolatokkal, megvesztegető jelszavakkal, az emberi nagyság, emberi kultúra, hagyományok és „vallásos” szokások erejével akarják átformálni az emberiséget és védelmezni a tisztán emberi értékeket.

De a Lélek ma is olyan ellenállhatatlan, mint akkor volt. Ez az ellenállhatatlanság nem abban nyilvánul, hogy Isten ügyének harcosai megszabadulnak a veszedelmektől, kényelmes életet élnek, mindenki igazat ad nekik, tisztelt és megbecsült lesz a nevük. Épen ellenkezőleg. A Lélek ellenállhatatlansága abban lesz nyilvánvalóvá, hogy elkekeríti, felbőszíti, lázadásra és gyűlöletre ingerli azokat, akik nem igazán Isten ügye mellett vannak. Választást tesz lélek és lélek között, az egyiket megkeményíti, betölti haraggal és gyűlölködő bosszúállás vágyával. A Lélek szerint nem annak van igaza, akinek tapsolnak az emberek, aki mindig tud olyat mondani, ami az embereknek kedves, akinek a beszéde tetszetős, emberekkel való bánásmódja megnyerő, akit mindenki szeret. „Útált lesz és az emberektől elhagyatott — mondja Ézsaiás a Krisztusról — néztünk reá és íme ábrázata nem vala kívánatos.” Isten emberei üldözött, gyűlölt, megvetett, halálrakeresett, „képtelen”, egyoldalú, „intranszigenz” emberek. Ha megalkudni nem akarnak.

És a végén — elítéli és megkövezi a világ. Elfelejtik, elemészti magát zúgó és gyűlölködő lelkek, háborgó gyülekezetek között, de a Lélek ellenállhatatlanul munkálkodik tovább. A Szentlélek Isten már tudja, melyik a tömegben az a Saulus, akinek a szívében az ellenállhatatlan Lélek fulánkot hagyott, hogy eljegyezze egy hasonló életnek, s talán hasonló halálnak.

I.

A Dogmatika, mint az Isten ígéről szóló tan.

Die christliche Dogmatik im Entwurf. Erster Band: Die Lehre vom Wort Gottes, Prolegomena zur Christlichen Dogmatik. Von D. Karl Barth o. Professor an der Univesität Münster i. W. 1927. Ch. Kaiser Verlag München, XIII. 473.

10. Az „őstörténet“ fogalma képes eliminálni egy csomó nehézséget, amelyek útját állották annak, hogy a kijelentésnek a történethez való viszonyát helyesen ismerjük meg. Az Ige megtestesülése, eme „őstörténeti esemény“ a történetben ment végbe, tehát a kijelentésnek, mint őstörténetnek és a történetnek egymáshoz való viszonya a legégetőbb theologiai kérdés.

Barth mielőtt az Ige megtestesülését a Jézus Krisztusban tovább tárgyalná, vizsgálat alá veszi az ó- és új-testamentomi bizonyoságtétel, tehát az Ó- és Új-testamentom egymáshoz való viszonyát, hogy az „őstörténet“ fogalmával világosságot derítsen az ó-testamentomi jóslatok történetére és az apostoli bizonyoságtételekre. Ennek a kérdésnek a tárgyalását különösképpen Kálvin tanításaihoz kapcsolja, aki a „teljes“ Szentírás gondolatát, a két Testamentumnak nemcsak a „szimiliudó“-jára, hanem az „unitas“-ára alapítja. Istennek Fia — mondja Kálvin — „... minden kétségen kívül már akkor (t. i. az ó-testamentom népére nézve) ugyanazon ábrázatban volt ismeretes, melyben most teljes ragyogásban jelenik meg előttünk (Inst. II. 9: 1).“ *Tehát az új időszámítás kezdetével nem új „vallás“ alapított.* Ennek további indokolására nézve a következőket tanítja Kálvin: „... a világ teremtésétől kezdve az új-testamentom alá tartoznak az ígértek fiai, akik újjászülettek az Istenben s akik a szeretet által munkás hittel engedelmeskedtek Isten parancsainak (II. 11: 10).“ „Isten állandósága tehát — tanítja tovább Kálvin — abban tündöklik, hogy minden időnek ugyanazt a tanítást adta és amely tiszteletét nevének kezdetben megparancsolta, annak megkövetelésében állandóan megmaradt (II. 11: 13).“ Hivatkozik továbbá Barth a Heidelbergi Káté 19. kérdésére, amely szerint ugyanaz az Evangélium Isten által „először a paradicsomban jelentetett ki, azután a pátriárkák és próféták által hirdettetett, az áldozatokkal és egyéb ó-szövetségi szertartásokkal példáztatott, végre pedig az Ó egyetlennyi Fia által beteljesített.“ Ezeknek alapján Barth klasszikusan így

állapítja meg a viszonyt: „Gegenüber dem göttlich Gegebenen tritt nun das göttlich Gegebene in den Vordergrund. Das in der Zeit erst zu Erfüllende ist nun zum in der Zeit Erfüllten geworden (245).“ Semmiképpen sem szabad tehát arról beszélni, hogy a két Testamentom közötti különbség abban állana, mintha az Újtestamentomban Isten elrejtettsége a kijelentésben felfüggesztetett volna (247). Ezekre az ismeretekre történelmi értelmezések segítségével eljutni nem lehet. A csak történelmi adatok, a synoptikusok szerint, arról győznek meg, hogy a tanítványok tekintete előtt rövid időre egy új, idegen és nem-értett világosság ragyogott fel, majd átérték ennek gyors és borzasztó katasztrófáját s annak, amit történelmileg átéltek, a következménye az, hogy Judás elárulta, Péter megtagadta, a tanítványok pedig elhagyták és elfutottak (Mt. 26 : 56). „Alles andere liegt unbegreiflich jenseits des Randes von Geschichte und Urgeschichte (247). Az újtestamentumi hit épen úgy ígéret-hit, mint az ó-testamentumi, azaz hit a megjelent beteljesedésben (248), úgyis mint jelenben, de úgyis, mint jövődöben.

11. Az Ige megtestesülésének nagy kérdés-komplexumában a középponti helyet a legfőbb christologiai kérdés: az *Úr Krisztus születése* foglalja el. Krisztus születését, mint „ős-történelmi esemény“-t, vagy mint csodát az egyház így fejezte ki: *Fogantaték Szentlélektől, születék szűz Máriától.*

A christologia értelmét Barth abban látja, hogy tetszett Istennek nem csak önmagában való Istennek lenni, hanem anélkül, hogy megszünt volna annak lenni, aki Ő maga, tetszett Istennek lenni a mi számunkra, minket az Ő istenségében felkeresni, minket elérni, velünk találkozni ott, ahol vagyunk, t. i. a vele és a saját magunkkal való ellenmondás közepette (255). Az Igének megtestesülése nem e mi Istenről való gondolataink következménye, hanem épen a *feltétele*. Isten nem hagyta el a világot, hanem megjelent testben, hogy kibékítse az ő megsértett istenségét a világgal s ezáltal az *embernek Istennek szemben való hűtlensége felett triumfált az Ő hűsége* (257). Isten megtestesülésének kérdésében, a sokféle ellenmondás között, Barth a református theologus biztonságával és alázatosságával halad. Biztonsága azonban nem saját logikájának erején, hanem az Isten igéjének világosságán nyugszik, alázatossága pedig a Szentlélek munkája öbenne. Ez a biztonság és alázatosság láttatja meg azt a nagy theologiai igazságot, hogy a *Krisztus embersége csak prédikátuma az Ő istenségének*. A Krisztus istenemberségének csodájában nem a „dolog“, hanem a „tett“ a döntő. Isten a Jézus Krisztus személyében, mint *megszólító*, mint *cselekvő* személy jelent meg az időben, a test és lélek egységében, mint individuum és ugyanabban az

emberi szituációban: a szegénységben, nélkülözések és büntetések közepette, viselvén a bűn terhét, annak nyomorúságát, valamint a halált, hogy Benne *elérjen* hozzánk az Isten kimondott szava. Ez az értelme annak, hogy itt nem az istenség dologiasításáról, hanem annak személyesítéséről, annak az egyes testben élő ember számára való aktualizálásáról van szó. Ezért és ebben az értelemben mondotta a régi református dogmatika, hogy az Isten megtestesülése nem „deitas caro facta”, hanem „Logos, Sermo caro factus est.” Ezen a ponton dől el, hogy valóban *theologiailag* követte-e valaki *Barth* fejtegetéseit, vagy pedig egy históriai eseményre vonatkozó *metafizikai* értelmezést lát abban. De még inkább eldől ez azon a ponton, ahol a „conceptus de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine”-t vallja az egyházzal. Erre vonatkozólag *Barth* a következő valódi *theologiai* megállapítást teszi: „Sie bekennt (t. i. az egyház) damit, dass die Bezeichnung der Erscheinung Jesu Christi als der Offenbarung ihrerseits nicht etwa als eine Sinndeutung irgendeines geschichtlichen Faktums, in dem sie eine Wirkung Gottes zu erkennen glaubte, gemeint sei, sondern als Anerkennung eines Faktums, das von vorherein und von sich aus nur als direkte Tat Gottes und sonst gar nicht als Faktum festzustellen sei. (274.)” A Jézus Krisztus csodálatos fogantatásának és születésének értelmezésénél nincs helye semmiféle természetfilozófiai speculációnak, itt nem *generatio*-ról, hanem *jussio*-ról, vagy *benedictio*-ról van szó. *Krisztus* fogantatása nem Isten lényegéből, de az Ő hatalmának *egyenes tetteiből* következett. Amiképpen a teremtés alkalmával „és mondá Isten és lett”, ugyanígy *Krisztus* csodálatos fogantatásának alkalmával is, Isten a megrontott emberi természettel szemben egy új emberi természetet állít be a világba, kifejezve ezzel azt, hogy a bűnös emberi természetben és testiségben élő ember-világ folytonosságát megszakította s *Krisztus*-ban egy új ember-sort vezetett be és juttatott érvényre.

Krisztus istenemberségét az „*Extra Calvinisticum*” értelmében tanítja *Barth*. Ez a dogmatikai technikus terminus a *Heidelbergi Káté* 48. kérdésén alapszik. Ebben a kérdésben az tanítatik, hogy *Krisztus* isteni természete a magára öltött emberi természetén kívül is létezik. Ez a kálvinista *Finitum non capax infiniti*-nek a kifejezése s határozottan szemben áll a *lutheri ubiquitás* tannal. *Barth* ezzel azt kívánja kifejezésre juttatni, hogy a *Krisztus* megtestesülésében a *subjektum az istenség s mint ilyen az ő prédikátumában, t. i. az emberségében sohasem olvad fel*. *Krisztus*, mint a *Szentháromság* isteni személye, mint *cselekvő személy* veszi fel az ő emberségét, tehát mint ember nem vesz részt az isteni tulajdonságokban, hanem az emberségét, mint *orgánumot* használja fel a kijelentés vég

hezvitelére. Krisztusra nézve csak egyetlenegy Atya lehetséges, aki az Ő Fia, az istenség második személye által a maga kizárólagos akaratából és kezdeményezéséből lépett a testiség világába s mint egyedüli szubjektum használta fel a szűznek testét, hogy az „*assumptio carnis*” által kijelentse magát s *elérjen a testi emberhez*.

A dogmatika feladata Krisztus megtestesülésének kérdésével szemben nem az, hogy a csodát, ezt „az őstörténeli esemény”-t eltüntesse, hanem hogy a csodát *meghagyja csodának*. Azért értelmezi az Isten igéjének világosságában, hogy *nem mint tudatra emelt tényt megmagyarázza, hanem, hogy mint csodát felmutassa*. Egyenesen keresztyén theologiai principiumnak kell tekintenünk Barth ama megállapítását, amely valamikor theologiai szállóigévé fog válni s amely így hangzik: „Nur das Wunder begründet das Wunder, und nur durch das Wunder gibt sich das Wunder zu erkennen. Csak a csoda alapozza meg a csodát és csak a csoda által lesz megismerhetővé a csoda (275).” Krisztus Szentlélektől való fogantatása nélkül elvész az Ő csodálatos feltámadásának, valósága is s elvész minden, ami közvetlen Istentől való tett, tehát közvetlenül Istentől való kijelentés.

A „*qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine*” és a „*tertia die resurrexit a mortuis*”, *mint kezdet és vég teljes korrespondenciában vannak s a kijelentés objektív lehetőségét képezik* (274).

12. Míg az előbbi Fejezetnél hosszabban időztünk, addig a most következő Fejezettel rövidebben végzünk, miután ez a tanrészlet kevésbé jellemző *Barth Dogmatikájára* nézve.

Míg az előbbi Fejezetben a megtestesülés valóságával, mint a kijelentés objektív lehetőségével foglalkozik Barth, addig a most következő harmadik szakaszban a Szentlélek kitöltésével, mint a *kijelentés szubjektív lehetőségével* foglalkozik.

Az ember részéről nincs semmiféle lehetőség arra, hogy a kijelentéshez utat nyerjen. Az embernek nincs semmiféle természetileg adott organuma arra, hogy azáltal a kijelentést elsajátítsa. Mint válik tehát az ember a kijelentés elfogadjává és mint lesz az Isten igéjének hallgatójává és cselekvőjévé? — ez itt a kérdés. Felelet ez: a Szentlélek tette által, amely az ember tehetetlenségét és erőtlenségét hordozva, kitöltve magára véve, helytáll az emberért és az emberben, a hit és engedelmesség „kettős magatartásának principiuma” által. A Szentlélek kitöltése által valósul meg az a nagy csoda, hogy az ember az Istenben és Isten által lesz Istenéjé. A Szentlélek kitöltése nem kisebb csoda, mint a világnak a semmiből való teremtése és a Krisztus fogantatása és születése. A

Lélek a semmiből teremt világot s teremt magamaga testi házat magának Máriában. „Er ist der Inbegriff der Aufmerksamkeit, Aufgeschlossenheit, Aufnahmefähigkeit des Menschen für die Offenbarung. Er ist der Grund und die Wahrheit des Glaubens und des Gehorsams, in dem der Mensch Gott begegnet, wie Gott in Jesus Christus ihm begegnet. Er ist die subjektive Möglichkeit der Offenbarung. (283).“ A kijelentés objektív és szubjektív lehetőségének fennállása magyarázza meg nekünk a *kegyelmet*, ami nem egyéb, mint az valóság, hogy amiképpen Isten jelen van a Jézus Krisztusban reánk nézve, úgy vagyunk jelen mi is Isten számára a Szentlélek kitöltésében (285). *Ez is csoda, mert a kegyelem tapasztalata pszichologiai épen olyan kevésbé megfogható, mint az inkarnatio eseménye történelmileg* (292—93). A kegyelem nem valami vallásos élmény, hanem a kijelentés szubjektív lehetősége, de nem abban az értelemben, mintha annak kezdeményezője és feltétele az ember lenne, hanem Isten tette az emberben az ember számára, hogy az ember Istentől indítva Istenre figyeljen és hallgasson. A Szentlélek kitöltése a Kereszttség által történik, amely alatt részeseül az ember a kegyelem csodájában. A kereszttség pedig gyermekkereszttség, vízzel való Kereszttség és egyszeri Kereszttség, amely azt mondja: a Szentlélek által a kegyelem a tied.

13. A Szentlélek kitöltése, mint a Kijelentés szubjektív feltétele szükségképpen vezet át a vallás fogalmának kérdéseire, miután a protestáns theologia az utolsó kétszáz évben s különösképpen a modern theologia feje: *Schleiermacher* a vallás valóságát és a Kijelentés szubjektív lehetőségét, mint egy és ugyanazon dolgot azonosította. Ezt az azonosítást nevezi *Barth* „die grosse Verwechslung“-nak. És ez az valóban: nagy összecszerelés. A Kijelentés szubjektív lehetősége feltétele a vallásnak s ez utóbbi egy emberi lehetőség s mint ilyen a legerőteljesebb kifejezése annak az ellentmondásnak, amelyben az ember Istennel és saját magával él. A modern vallás-fogalom azonban „a nagy összecszerelésen“ kívül, de ebből kifolyólag abban a súlyos hibában is szenved, hogy az azonosság ideájának a hatása alatt az Isten és ember közötti minőségi különbséget eltörülte s a vallást egotostromló egyenesvonalú életnek tekinti, amely végeredményében nem egyéb, mint a humanisztikus szellemi élet betetőzése és koronája, amely által az ember birtokába veszi az Istent. Az Isten valósága módszerileg alárendeltetett a vallás valóságának (302—303).

14. A *Schleiermacher* és a hozzákapcsolódó modern theologia vallásfogalmának éles kritikája után tér át *Barth* Dogmatikája 3. Fejezetére. A 2. Fejezet a Kijelentéssel, mint Isten

Igéjének első alakjával foglalkozott, a most következő 3. Fejezet a Szentírással, mint az Isten Igéjének a második alakjával foglalkozik és végül az utolsó, vagy 4. Fejezet pedig az egyházi igehirdetéssel, mint Isten Igéjének harmadik alakjával foglalkozik. Előre kell jeleznünk, hogy e két utóbbi Fejezet — a dolog természeténél fogva — sokkal kisebb terjedelmű, mint az előbbi 2. Fejezet.

15. A Szentírásról szóló 3. Fejezetnek három nagy ismeretköre van. Az első ebben a körben (az egészen belül a 20. §) „Isten a próféták és apostolok bizonyágtételében,” a második „Az egyház tekintélye” és a harmadik „A lelkiismeret szabadsága”.

Az első körben meglepő az a kritikai szabadság, amelyet a Szentírással szemben elfoglal. Mindjárt az első sorokban azt vallja: „Die Bibel als eine Sammlung antiker religiöser Literatur ist ein *historisches* Datum und als solches zunächst und immer wieder schlecht und recht ein Gegenstand der historischen Wissenschaft (334).” Azonban egyszersmind tiltakozik azok ellen a visszaélések ellen, amelyeket a vallástörténeti szubjektívizmus ezen a téren elkövetett. Ezeknek az ellensúlyozása egyetlen uton lehetséges, t. i. ismét fel kell eleveníteni a *Kanon*-fogalmát. Ez a fogalom egyfelől biztosítja a helyes történelmi vizsgálódást, de efelett érvényt szerez a Szentírásnak, mint Isten Igéjének. A Szentírásban minden rész kanonikus, ~~ez azonban nem jelenti azt, mintha a Szentírás valami orákulum lenne. A Szentírás mint kanon egy történelmi hely, ahol az Isten saját szava szól hozzánk, azonban nem direkte, hanem a próféták és az apostolok indirekt bizonyágtételén keresztül. A Szentírásban nem kegyes emberek szólanak hozzánk a saját vallásos élményeikről, hanem Isten szól s a saját szavát szólja (346).~~

Barth a verbalis inspiratio lanát elutasítja s ezzel együtt azt a gondolatot is, mintha a Szentírás ment lenne emberi tévedésektől s mintha annak isteni tekintélyét valamiféle nagyszerűsége alapozná meg. A bibliai szöveg nem kíván Isten igéje *lenni*, hanem, mint olyan kíván hozzánk *szólani* és mint olyan kíván általunk *hallgattatni*. A Szentírásban nem valami kijelentettségéről, mint „factum”-ról van szó, hanem a kijelentésről, mint „actus”-ról. A Szentírást Isten Igéjévé a „testimonium Spiritus Sancti” teszi, mint amely „basis totius theologiae” (361). Ez utóbbit is egészen természetesen nem dologilag kell telfognunk, hanem mint *megszólító* „actus”-t. A Szentírás tekintélye tehát nem az egyház tekintélyén alapszik, amint azt a római egyház vallja és tanítja, hanem önmagán s a Szentírás hitelesítését nem az egyház végzi, hanem a Szentlélek bizonyágtétele.

Az azonban már más kérdés, hogy miképpen történhetik meg, vagy micsoda útja van annak, hogy az Írás mint Isten Igéje szól hozzánk? Es erre a kérdésre mást nem felelhetünk, minthogy utalunk az egyház „konkrét tekintélyére”, mint amely a kijelentés-közvetítés objektív lehetősége. Az egyház közvetíti számunkra a Kanont, mert az egyház választotta ki annak alkotórészeit, az egyház van arra hivatva, hogy a kötelező szöveget megállapítsa, az egyház formulázza meg a hitvallásait, de a Kanon alapján s annak a vezérlete alatt. Ez azonban nem azt jelenti, hogy az egyház hitelesíti a Kanont, hanem a Kanon hitelesíti az egyházat s ezáltal önmagát is (354). „Die Autorität der Kirche ist mittelbar, relativ und formal, absolute und inhaltliche Autorität kann nur der Schrift allein zukommen (383).“

A 3. Fejezet harmadik nagy kérdése a lelkiismeret szabadsága, mint amely elengedhetetlen szubjektív feltétele annak, hogy a Szentírás, mint Isten Igéje szóljon hozzánk. A lelkiismereti szabadság a Szentírással való viszonyában azt jelenti, hogy a Szentírást a saját szívünkön, a saját elménken és a saját hitünkön keresztül halljuk, mint Isten Igéjét. A lelkiismereti szabadságnak is azonban az egyházon belül kell érvényesülnie s egyedül a Szentlélek közösségében s annak igazgatása alatt. A lelkiismereti szabadságnak „a hit és az engedelmesség szabadságá”-nak kell lennie.

15. A Dogmatika utolsó Fejezete (a 4. Fejezete) visszatér az első Fejezet problémájához, „az egyház igehirdetése”-hez. Erről a kérdésről, — mint amely az emberi szónak az Isten Igéjéhez való viszonyáról szól, — Barth szerint — nem lehet eléggé félnenken, eléggé tartózkodóan és alázatosan beszélni. Ez a magyarázata annak, hogy az egész Dogmatika legrövidebb Fejezete (a 411—463 oldalakat foglalja magában). Az a nagy kérdés itt, hogy mint lehetséges az isteni Kijelentés közvetítése a jelenben, vagy miképpen válik az egyház igehirdetése Isten által szólott Igévé? A keresztyén prédikáció egy kísérlet arra, hogy Istenről, mint valami tárgyról beszéljünk. Egészen természetes, hogy ez a kísérlet nem sikerül, mivel Isten csak maga magának lehet tárgya. Ezért az igehirdetés, mint prédikáció a legnagyobb vakmerőség, a legveszélyesebb és a legsúlyosabb próbálkozás, mert az emberi beszéd azzal az igénnyel lép fel, hogy úgy hallattassék, mintha azt maga a Jézus Krisztus mondaná. Ennek a vállalkozásnak, emberi oldalról nézve, csődbe kell jutnia, miután azonban megbízatásból történik, Isten ígéretét bírjuk s így Isten által megoldást nyer. „Von Gott kann nur Gott reden. Istenről csak Isten beszélhet.“ A prédikációról is mint Isten Igéjéről elmondhatjuk azt a christologiai tételt:

conceptus de spiritu sancto (418). T. i. az igehirdetés vakmerősége a Szentlélek által nyer megoldást, ezért a kegyelemért azonban mi csak imádkozhatunk, de afelett nem rendelkezünk. Amit a Szentírásra vonatkozólag mond, az igaz a prédikációra vonatkozólag: „Die Schrift wäre nicht die heilige Schrift, wenn der Geist in ihr nicht Zwiesprache halten würde mit demselben Geist in uns selber (414).“ A prédikáció Isten Igéjévé válik, azaz mialatt a prédikátor beszél, azalatt Isten beszél, amennyiben maga a Szentlélek Isten folytat a hallgatóban, a benne lakozó Szentlélekkel beszélgetést. Tehát: „Die Ehre, Kraft und Weisheit ist hier, wie überall, wo er redet, die seinige und nicht die unsrige (417).“

A prédikációnak vakmerő nagyszerűségéből és páratlan kiváltságából az következik a prédikátorra és prédikációjára, hogy annak a Szentírás igazságát „tisztán és elegyítetlenül“ tanítónak kell lennie, azaz alkalmazkodnia kell a „tisztá tan“-hoz. A „tisztá tan“ szolgálatát a Dogmatika végzi, így nyer tehát értelmet és helyet a Dogmatika a Dogmatikában (O. Weber). Így nyer a Dogmatikáról szóló tanítás, mint egy tanrészlet helyet a Dogmatika egészében. Ez a magyarázata annak, hogy a Dogmatikának, mint tudománynak a problémája Barth dogmatikai fejtegetésében, az egész mű befejezésében, ismét felmerül és tárgyalás alá kerül.

A Dogmatika, mint emberi mű az Isten Igéjéhez való viszonyában egy nagyon alázatos eszközé válik. Az igehirdetés tárgya mindig csak az Isten Igéje, a Dogmatika tárgya pedig a prédikátor szava, a beszédje, tehát a Dogmatika nem igehirdetés. A kettő egymáshoz való viszonyát illetőleg a következő igen találó megállapítást teszi Barth: „Dogmatik und Predigt verhalten sich zueinander wie Etappe und Front (422).“ Az etappe a frontért van, feltéve, hogy ott, t. i. a fronton valóban valami lényeges és döntő dolog történik. Aminthogy tényleg valami lényeges dolognak kell ott történnie. A háborút a fronton nyerjük meg és ott veszítjük el. Viszont az etappe meg a frontért van, tehát a Dogmatika az egész egyháznak a funkciója s mint ilyen arra van hivatva, hogy bizonyos ráutalásokat, ráeszméléseket adjon arra, hogy mi a tiszta tan s ezáltal a tiszta tanítást elősegítse.

Az egész mű befejezéseképpen rendkívül érdekes és meglepően új megállapításokat tesz Barth a dogmatikai gondolkozás principiumairól, valamint a dialektikai módszer lényegéről. Ezeket a fejtegetéseket azonban ismertetésünkben már nem követhetjük, hanem alkalomadtán külön fogjuk olvasóinknak bemutatni.

Barth Dogmatikájának a jelentőségét exakt pontossággal

ma még megállapítani nem lehet. Az azonban már ma is egészen világos, hogy itt nemcsak arról van szó, hogy *Barth* bizonyos lehetséges együttérzésre jutott volna a régi református Dogmatikával. Nagy elfogultságra és a *Barth* művébe való nagyon felületes bepillantásra vall, hogy valaki azt állítsa, hogy *Barth* alapnézetei, valamint a dialektikai módszere bizonyos orthodox, vagy épen középkori theologusok alapfelfogásával és módszerével azonos. Aki a protestáns theologia XVIII. és XIX. századbeli történetét ismeri, az előtt egészen világos, hogy *Barth* azokhoz fordult theológiát tanulni, akik valóban „theologusok” voltak, de épen dogmatörténészről nem vártuk volna, hogy ne tudja meglátni, hogy ma már úgy theologizálni, ahogy a középkorban, vagy a protestáns orthodoxia korában theologizáltak, épen a XVIII. és XIX. századok miattis, nem is lehet.¹ A *Barth* Dogmatikája olyan új probléma-beállításokat hozott, amelyekben túltenni magát nem tudja a jelenkori theologia egyetlen iránya, vagy iskolája sem. Ma az a helyzet, hogy minden dogmatikai probléma merőben a *Barth* dogmatikai kritikája alatt áll s minden probléma-beállítás öreá néz.

Barth Dogmatikája az Isten Igéjéről szóló tan, tehát nem egyik, vagy másik keresztyén felekezetnek, mint „vallás”-nak az „alapelvei”-n nyugvó „rendszer”-ét kívánja kiépíteni, hanem „a vallással”, mint emberi lehetőséggel szemben, az Isten Igéjébe foglalt Kijelentésre utaló „tisztá tan” dialektikai és indirekt kritikai utalásait „loci”-it kívánja elibénk állítani. *Barth* Dogmatikájának nincs egyéni igyekezele, nincs semmi a saját geniálitásából táplálkozó törekvése, nagyon igénytelenül arra az üzenetre kíván utalni, amelyet az Evangélium hozott s azt vallja és azt gyakorolja, hogy ezt az üzenetet semmiféle emberi geniálitással elhomályosítani nem lehet és nem szabad. Nem akar „teremtő géniusz” lenni, miután azt vallja, hogy amint ez az igény fellépne a lelkében, megszűnnék „keresztyén theologus”-nak lenni. Azonban meg kell állapítanunk, hogy ha nincsenek is ilyen igényei, az kétségtelen, hogy Dogmatikája a régi keresztyén igazságnak meglepően új világitást ad. A *Barth* Dogmatikájának ismertetését befejeztük, a méltatására és kritikájára még vissza fogunk térni.

T. S.

¹ Lásd O. Ritschl kritikáját „Theol. Literaturzeitung” 1928. 10. számában.

GYÜLEKEZETI MUNKA.

Hogyan segít az Úr szolgálatában a Zarándok Útja?

Bunyan születésének háromszázados fordulója ismét aktuálissá tette klasszikus alkotását, a Zarándok Útját.

Gazdag lelkipásztori élet leszűrt tapasztalait, az Igével táplálkozó és az Igét hirdető lélek vallomását, belső vívódásait, zarándoklását állítja elének ez a könyv. Elett áll mögötte, ezért ad sokat a keresztyén életet élők számára.

Az alább következő tanulmány arra a kérdésre próbál felelni, hogy a keresztyén munkásnak mit ad ez a könyv? Noha elsősorban a keresztyén munkás, az Úr szolgálója, alatt a lelkipásztort értjük, gondolunk itt az u. n. *világi munkásokra* is, akik a belmisszió különböző területén szolgálnak, annál is inkább, mert a Zarándok Útja elsőrangúan ad útmutatást épen ennek a szabadabb, evangéliumi, pásztori munkának a területén.

A könyv útmutatását fogadjuk bizalommal, úgy mint jó-tanácsot, mert mély evangéliumi életet élő lelkipásztor könyve. Erdemes lenne külön tanulmányt írni Bunyanról, mint lelkipásztorról, hisszük, ez a tanulmány is sok indítást adna a keresztyén munkásnak. Ez a könyve és többi írásai is tele vannak a lelkipásztori munka fenségéről, teljes odaadást kívánó mivoltáról, felelősségteljességéről, örömeiről beszélő, forró önvallomásaival.

Három körben szemlélhetjük azokat az indításokat, amelyeket ez a könyv ad. Ábrázol pásztori életet, munkában álló keresztyéneket; megvilágosítja az Igének olyan pontjait, amelyek, noha fundamentálisak, homályban állhatnak előttünk; és szemlélteti a mozgásban lévő keresztyén életet, mint az Ige ismét életté válását a keresztyének életében. Az Úr szolgálói szempontjából egyformán fontos mind a három kör, azért mert az egész könyv az Ige alapján áll és mindenütt a keresztyén életet ábrázolja, gyakran érinti egymást, de azért mégis világosan ábrázolható. Ezekben a körökben a tényeket úgy próbáljuk szemléltetni, hogy mintegy tükröt tartunk az Úr szolgálói elé. Hisszük, a kérdés ilyen szemlélete mellett is sokat ad ez a könyv. A legtöbbet akkor adja, ha nyomán elindulunk és haladunk a személyes keresztyén élet útján.

I. Pásztori élet, munkában álló keresztyének. Hogy általában minek tekinti ez a könyv a keresztyén szolgálatot

arra felelnek a következő sorai: „Honnan gyűjtik össze a felhők az esőt? A tengerből.” Mit tanultunk ebből? Azt, hogy az Ige szolgálai Istentől kölcsönözzék tudományukat, „Miért öntik ki tartalmukat a felhők a földre? Hogy azonképpen közöljék tudományukat a világgal azok, akik az Ige ismeretét bírják.” (241. old. 8 s.köv. kikezdés)¹ A szolgálat alapja Isten. Nem a felhő, hanem a Nap érdeme a meleg, ami felpárologatja a tenger vizét; a tengervíz az Ige és független a szolgáltól. A felhőn kívüli erő az, ami lecsapódásra készíteti az esőt. Az igazi szolga telítettsége a Szentlélektől függ és nem teheti, hogy ne szóljon és szolgáljon akkor, amikor annak rendelt ideje eljött.

A könyvben ábrázolt munkások mind igehirdetők. Nemcsak a szavuk Ige, hanem a magatartásukon keresztül is az Ige látszik ki. A másik jellemzőjük az, hogy azokkal, akik között szolgálnak, igazi résztvevő, gyengeségeiket, bűneiket felismerő szeretet köti össze. Mindig az a munkás jelenik meg a színpadon, akire épen akkor van szükség; vagy az egy pásztornak mindig úgy, olyan segítséggel kell megjelennie, amilyenre épen szükség van. A pásztori szolgálatban helye van a szelíd hívásnak, a könnyező részvétnek, a vigasztalásnak, a bátorításnak, a feddésnek, a kemény dorgálásnak, a szigorú megítélésnek, az elútasításnak és még a vesszőzésnek is (ostoros ember), de jaj annak, aki nem tudja, melyeket mikor és melyiket milyen lélekkel szemben szabad alkalmazni. A Zarándok Útja munkásai előre látó lelkek, előre tudják, a szemekből kiolvassák, melyik léleknek mire van szüksége és azt adják. A juhokat ismerik személy szerint, ha nem ismerik részletesen és alaposan, kikérdik a multjuk, családjuk, elindulásuk, eddigi vándorlásuk felől. Nem figyeltük-e ezt meg a könyvben vagy unalmas szakaszokként forgattuk tovább az ilyen beszélgetésekről szóló oldalakat? Nincs egyetlen munkás sem, aki ki ne kérdezte volna a zarándokokat. Ez követelmény velünk szemben is. Nem tömegmunka a keresztyén pásztor munkája. Nem elég az általános igehirdetés, vannak speciális szükségek is. Nem sokat ér a vasárnapi iskolai és más munka, ha egyen egyen nem veszem külön a gyermekeket és alaposan meg nem ismerem az összes körülményeiket.

Ezek a szolgák nemcsak az éppen akkor szükséges segítséget adják az eddigi út ismerete és a szerető rokonszenv alapján, hanem a *következő útra* is beállítják a lelkeket. Előre megmondják merre menjenek, mik az út veszélyei, kísértései,

¹ Jelen tanulmány a Z. U. legújabb magyar kiadása alapján készült. Ford. Szabadi Béla.

kiktől óvakodjanak és ki az a testvér, akihez a következő szakasz végén fordulhatnak? Különösen fontos az, hogy nem titkolják a komoly veszélyeket, kísértéseket, nem árulnak „zsákba-macsskát“ és nem dolgoznak „mézes-madzag“ elmélettel csalogatván a lelkeket, elfödven a komoly valót. Őszinte lelkek. Ez nagyon fontos. A komoly követelmények, kísértések, veszélyek fel nem tárása szörnyű vétek. A lelkeket nem szabad becsapni, csakhogy megindulhassanak. Hány lélek esett el azért, mert nem volt előkészítve a veszélyre, mert váratlan kísértések szakadtak rája, mert eltitkoltuk előtte a keresztyén élet nehéz küzdelmét, mert csupa fényben úszó hegytetőt mutattunk neki. Keresztyénnek és társainak gyakran van részük a szolgák részéről dorgálásban és feddésben, de ezt csak akkor alkalmazzák a munkások velük szemben, ha előbbi intó parancsuk, figyelmeztetésük dacára tértek el a helyes úttól. Ilyen esetben van helye a feddő szónak.

A Zarándok Útján járó lelkek *állandó* gondozás alatt vannak. A keresztyén szolgálat folytatólagos munka. Nem elég, ha elintézik egy lelket, azután is gondolnom kell rája mindhaláláig. Ha magam nem gondoskodhatom róla, gondoskodjam, hogy más vegye gondjaiba. Mit ér a buzgó vasárnapi iskolai munkám, ha nem folytatom bibliakörben. Lepereg egy-egy konferenciának minden hatása, ha azután nem ápolom a lelket. Ha eltávozik a gyülekezetem (vasárnapi iskolám, bibliaköröm) egy tagja más gyülekezetbe, ajánlanom kell azt a másik helyen szolgáló testvérem gondjaiba. Szabad-e valakinek egy munkatert addig ott hagyni, amíg alkalmas utódja nincs? Nem lehet semmi elég erős indok, az anyagi és egyéni érdek a legkevésbé, ami a hely elhagyására készíthet. Mi az Úr szolgálói vagyunk, ő alkalmaz és helyez tovább. Itt kell sok imádság és igeolvasás, hogy az ember tényleg az Úr szavát ismerje fel a helye elhagyására kényszerítő körülményekben. Szabad-e valakinek, aki maga nem szereti és nem folytatja az ú. n. belmissziói munkát, olyan gyülekezetben foglalni állást, ahol már az előd által megindított munkák, felébredt és vágyakozó lelkek vannak? Egyáltalán nem. Lelkiismeretes ember legalább nem teszi meg, akár milyen búsás jövedelmű is az állás. Erre a kísértésre (116. oldalon) külön is kitér az író és határozottan állítja, hogy a pénz semmiképp nem befolyásolhatja szolgálatom helyét és minőségét. Jegyezzük meg, Bunyant, a szegény gyülekezet saját keze munkájából élő pásztorát Londonba is hívták dúsan jövedelmező katedrara és nem ment, mert nem küldötte az Úr. Neki szabad volt ilyeneket írnia.

Az *Úr szolgálata felséges* és szent hivatás. „Itt a földön minden igehirdetés, könyv, parancs csak olyan, mint az asztal

megterítése, a só és kenyér felrakása, ahhoz a vendégséghez képest, melyet az Úr készít számunkra." (279. old.) Hiába teszi Bunyan a „csak” kötőszót a mondatába, a megelőző sorok igazolják a szolgálat felségét. Gajus házában Máté étvágya az asztalterítés alatt növekedett. Úgy kell szolgálunk, hogy általa a mennyei életet kívánják meg a lelkek, éhezzenek és szomjú-hozzák azt. Növekedjék az Ige és Isten dolgai után való vágyakozásuk. A szolgálat fenséges, mert Isten mennyei javaira kell, hogy emlékeztessen. Minden, amit tesztek, Isten országára kell utaljon, a felé hívogasson. Ide természetes, örökös tűzzel izzó, vigyázó keresztyén élet kell. Képmutatásunk, üres és készületlen beszédünk, kapkodó imádságunk, a világnak való esetleges ostoba behódolásunk, hány lelket ábrándít ki naponta a keresztyén életből? Ha a hivatás felséges mivolta áll előttünk, ha állandóan érezzük, a mennyet képviseljük a földön, ez megment az itt fentálló kísértésektől. Másfelől, még a legeredményesebb keresztyén munka és élet is csak asztalterítés, üres asztal, a mennyei lakomához, az Isten országához képest. A legigazibb szeretetben élő és munkálkodó gyülekezet is semmi Isten országához képest. Milyen lehet az? A munka mindig magunkon túl Istenre és dolgaira utaló. Befejezett munka nincs, befejezett keresztyén élet nincs. Egy másik könyvében Bunyan a maga szolgálata méltóságáról így ír: „Magamat Istentől sokkal megtiszteltebbnek és áldottabbnak tartom, mintha ő engem a keresztyén világ császárává, vagy a föld minden dicsősége urává tett volna. Ez az igazi lelkipásztori és szolgai öntudat. Nincs nagyobb úr a földön nálunknál, természetesen nem magunk, hanem az ügy, a név miatt, amit képviselünk és hordunk. Mi magunk cserépedények vagyunk, a név tesz valakikké, amit a sisakunkon hordunk. Minél alázatosabbak vagyunk, ez a név annál inkább ragyog és méltóságunk annál nagyobb.

A megelőző sorok a keresztyén munka és munkás általános szemléletét adják. Figyeljük meg külön-külön, ha röviden is, a *szolgáló alakokat*.

Keresztyén *Evangelista* szavára indul el. Nem Keresztyén ment Evangelistához, hanem Evangelista vette észre a mezőn bizonytalanul, gyötrelmek között tépelődő Keresztyént. Hozzá ment, állapota felől kikérdezte. Felmutatta előtte Isten haragját, amellyel viseltetik a bűnnel szemben. „Fussatok az Istennek következő haragja elől” (Máté 3, 7) felírású pergament-tekercest adott Keresztyénnek, de megmutatta az utat, a célt is, amely felé haladnia kell. Az Evangelista látja a bűntől, szenvedéstől zavart lelket, nem kicsinyli le kételyeit, nem csüfolja ki kegyelem nélküli állapotát. A *szakadékot még mélyíti*. De

a bizonytalanságban lévő léleknek, ha az nem is látja még világosan a célt, *megmutatja, merre menjen?* A lelkek elindításánál ezek a körülmények alaposan megszívlelendők. Ne szóljunk egy szót sem, ha a kételyeket, a vívódást csendesíteni akarjuk, de az utat mindig biztosan mutassuk meg. Magában indul el Keresztyén. Evangelista nincs vele, de szeme rajta van és mérföldek után is felkeresi ismét, azt, akit ő általa indított el az Úr. Miután a Törvényhegye felé kitért Keresztyén, előtte váratlanul jelenik meg, szigorúan megdorgálja és újra útra bocsátja. A Hiúságvárosa előtt ismét megjelenik. Itt a városban várható kísértésekre *előre figyelmezteti* Keresztyénéket és erőt ad az átvonulásra. Ez a másik oldala Evangelista munkájának. Kísértés előtt és után is megvan a dolga a lélek mellett. Mindkétszer váratlanul jelent meg. Maga vette észre, hogy szükség van.

Segítő a Csüggedés mocsarában evickélő Keresztyén után kezét kinyújtja és kiemeli. Ugyanaz a típus, mint Evangelista. Különösen kezdő, elinduló keresztyének mellett kell ilyen munkásoknak állaniuk.

Értelmező és háza egyik legtanulságosabb alakja és helye a könyvnek a munka szompontjából is. Értelmezőtől *tanul* a lélek, olyan ismereteket közöl ő, amelyek feltétlenül szükségesek a zarándoklásra. Mindjárt a Szoros kapu után áll ez a ház. Miután egy lélek megjelent és bejutott Krisztus kegyelmébe, azonnal ismeretekre van szüksége. Kérdések állanak előtte, ha maga nem is keresi, adni kell neki olyan ismereteket, amelyek nélkülözhetetlenek, különben eltévelyedik és ellaposodik élete. A *vallástanítás* fontos a pásztori szolgálatban. A házban Értelmező sok mindent mutat a zarándokoknak, de azok különösen két dologra vonatkoznak, mutatják a *bűn rettenetes voltát és az új élet örömeit*. A ház csodálatosan gazdag. Keresztyénnek Értelmező olyan dolgokat mutatott, amelyekre neki volt szüksége. Krisztina később jön, akkor a ház még *gazdagabb*, neki olyan dolgokat mutat, amelyek az ő szükségeit elégítették ki. Arany szabály: a pásztori lélek napról-napra gazdagabb kell legyen. A szolga többet és többet ismerjen évről-évre. Az öreg szolga ismerjen a legtöbbet. A felfordított törvény nem Isten szerinti. Nem szabad megmaradnunk a theológián kapott ismeretekkel. Azért unnak a lelkek, mert újat nem tudunk adni. Rettenetes ítélet alatt áll az önmagát állandóan ismétlő, állandóan újat nem tanuló pásztor. „A jó pap holtig tanul.” A házban adott ismeretek nem maradtak a lelkek előtt pusztá ismeretek, különböző lelki megindulást váltottak ki, élethe való ismeretek voltak és könnyen szemlélhető formában kapták a lelkek. Sokat és erőltetetten nem kellett semmit

magyarázni. Tények beszéltek. A zárandokok azzal a meggyőződéssel hagyták el a házat, hogy eredményes dolog volt ott tartózkodni.

Gyönyörűséges palota és lakói sokban hasonlítanak Értelmező házához és gazdájához. Ez a hely inkább üdülő pont. Nyugalmat, vigasztalást, gyógyulást és erőt ad. *Építő alkalmak* helye. A kapus, *Eber* észreveszi és hívja a zárandokot. A hajlékban a házigazda mellett Belátás, *Ökosság*, *Bátorság* és *Szeretet* szolgálnak. A zárandokok nyugodalmat, vacsorát (úrvacsorát), éjjeli szállást kapnak, kellemesen töltik az időt, itt gyógyítja meg az orvos a beteg Mátét. A gyermekeket alaposan kikérdezik, mondhatnánk konfirmációi előkészület tartanak. Tényleg ez után lesznek a fiúk fokról-fokra nagykorú keresztyének. A könyvtárban épülésre és vigasztalásra szolgáló dolgokat látnak. Mások példáját állítják eléjük. Megmutatják előre az út áldott pontjait, hogy a borzalmak között ezekre gondoljon a zárandok. Elindulás előtt a zárandokok megfürödtek, útravalóul az örökélet kenyerét és italát kapták és fegyverekkel szerelték fel őket. Olyan hely ez a palota, mint a mi szolgálatunkban egy áldott többnapos konferencia, vagy összejövetel. Kedves, kellemes üdítő hely, ahol alaposan kikérdeznak, ahol lélekben sok újat kapunk és ahol a következő komoly napokra készítenek elő. Szolgálatunk ilyen alkalmakat nem nélkülözhet.

A Pásztorok tanyája egy másik állomás, ahol a lelkek megpihennek a fáradalmaktól és ahol új erőt és úbaigazítást nyernek. Itt *négy* pásztor él barátságban, szeretetben és szolgálatban *együtt*. Igazán felséges látvány. Nincs féltékenykedés, irigység közöttük. Mi ennek a titka? Mind az Úrnak szolgálnak a kapott kegyelmi ajándékok szerint. Ahol az egy helyen szolgáló lelkek között vetélkedés, rossz viszony van, ott nincs az Úr szolgálata és ott a kegyelmi ajándékokat nem becsülik hordozóik. Egyformán drága és fontos mindenki különös kegyelmi ajándéka. A *nyáj* között élt a négy pásztor, családjuk távol volt, nem akadályozta az őket a szolgálatban. Az egyik pásztor *Ismeret*, jó értelem és emlékező-tehetség birtokosa, a másik *Tapasztalat*, aki ismeri nemcsak az ú. n. „életet“, hanem a keresztyén életet is a maga titkaival együtt. És pedig tapasztalatból, azaz maga is keresztyén életet él. *Eber*, a harmadik pásztor az örködésben és vigyázásban kiváló. *Igaz*, a negyedik, a szolgáló élet őszinteségét állítja elénk. A négy pásztor tulajdonkép a pásztori lélek négy olyan tulajdonságát mutatja, amelyeken keresztül tud szolgálni igazán a Lélek által a pásztor. Magukban nem elegendők és nem tesznek senkit pásztorrá, de az igazi pásztor, ha nincsenek meg, kéri őket Istentől.

A Gyönyörűséges palota kedves vendége az *Ügyes orvos*, aki meggyógyítja a beteg Mátét, az a szolga ő, aki leszáll a szószékről az élet kérdései közé. A bajokat gyógyítja. Orvossága az, amit az Úr adott. Gyógymódja első hatása a hánytatás, a gonosztól való megszabadulás. A javulás csak azután következik be.

A Megaláztatás völgyének kedves lakója az alázatos, szelid *Pásztorfiú*, az a szolga, aki a maga kis körében az alázatos engedelmes szolgálat örömeiben ragyog. Alakja feddő hívogató a nagyarányú, könnyen nagyképekűsre vezető nagyhangú szolgálattól, a sok örömet, benső békét adó kis keretek közt mozgó, üdítő szolgálatra. A névtelen nagyok, az anyaszentegyházat tartó kemény téglák egyike.

Bátorszív harcos keresztyén, szolgálata mások védelme, támogatása, vezetése és bajokból való kiszabadítása. Emellett a külső, aktív, harcos magatartása mellett az övével szemben gyöngéd, szelid, jókedélyű és mindenképp felett az Írás, az igaz tudomány és a keresztyén élet alapos ismerője. Nemcsak bátor harcos mivoltának, hanem utóbbi jellemvonásainak is meglepő jeleit adja. A keresztyén harcos ilyen.

Gaius és Mnason két házigazda, akik vendégszeretettel, éjszakai hajlékkal szolgálnak. Többet adnak, mint amennyit ígérnek. Gaius lakomát rendez, ott elbeszélgetnek komoly dolgokról. Mnason jó társaságot gyűjt össze a zárandokok tisztelére. Ezek is megfigyelendők. Ha komoly keresztyén lelkekek hívok magamhoz és ilyeneket kell hívnom, legyen a társalgás komoly és ne hívjak közéjük olyanokat, akik megbotránkoztatják őket. Az ilyenek misszionálásának megvannak a más alkalmi is.

Ezek mellett a szolgáló, pásztori alakok mellett még arra is kell tekintenünk, hogy az egyes zárandokok együtt hogyan szolgáltak egymásért. A gyülekezeti elv érvényesül ebben. A zárandokok egymásra vannak utalva. Egyik hívja a másikat, egymást támogatják, segítik. Egy élő, mozgó gyülekezet képe áll előttünk ebből a szempontból, különösen a könyv második felében. Emeljük ki *Könyörület* szolgálatát, aki ruhákat varrt a szegényeknek és a többi zárandokoknak. Ez a szolgálata megbotránkoztatta az első kérőjét, de azért nem hagyta abba szolgálatát, még akkor sem, amikor a kérő kijelentette, hogy emiatt nem veszi feleségül. Nem is kellett neki ilyen vőlegény, szolgált addig, amíg olyan kérője akadt, aki örült szolgálatának és szolgatársa lett. Kedves jelenet az, amikor a bátor és erős zárandokok az óriás vára lerombolására mennek és a csapatot *Félelmes szívű* és *Sántaláb* őrizetére bizzák. Ezek a mindig gyenge, másokra támaszkodó zárandokok az erejükön felüli

megbízatus által kapnak erőt és bátorságot. Hasonló eset, amikor a Gyönyörűséges palotában József, a legkisebb gyermek figyelmezteti a csapatot, hogy *kérjenek* segítségét a további útra is. Ezzel megmenti a csapatot egy csomó szenvedéstől. Szükség van a gyengékre is a szolgálatban. Szolgálhat itt bármily erőtelen, a legkisebb is legnagyobb lehet.

Ezek a lelkek mindig szolgálnak, életük állandó bizonyágtétel. Egyes tetteikből sokan nyernek erőt és évek múlva is hatással vannak másokra. A néma bizonyágtétel áldott alkalma a keresztyén élet. Az én győzelmem árán más is győz. Az utánam jövőnek könnyebb az útja. Mindig gondoljak arra, mások haladása is függ a magamétól. Csak az örökkévalóságban tudjuk meg, ha igaz szolgák voltunk, hogy igazi szolgálattunk akkor volt, amikor nem is tudtuk, hogy szolgálunk és hány lélek nyert erőt általunk. De az érem másik fele is áll: Vigyázzunk, hogy senkit meg ne botránkoztassunk.

Úgy gondoljuk, hogy a szolgálatban mindenkinek megvannak a különös adományai az Úrtól. Ezeket a különböző adományokat ábrázolják a fent vázolt alakok. Másfelől azonban a teljes szolgálathoz szükségünk van mindarra, amit ezeken az alakokon át az Úr megmutatott és meg kell lennie szolgálattunkban a néma bizonyágtételnek és a munka gyülekezeti karakterének. Nem magam vagyok egyedül az Ige letéteményese. Gyülekezetemet (vas. isk., bibliakör) neveljem dolgozó gyülekezetté.

II. A másik szolgálata ennek a könyvnek az, hogy világossá teszi az *Igének olyan tanításait, amelyek homályban állottak előttünk*. Ez a tanulmány nem igényli azt, hogy megmutatja az egész könyvön keresztül ezt az elvet. Útalni kívánunk egy pár fontosabb pontra. Az, aki tanulmányozza a könyvet, maga fog újabb és újabb pontokat felfedezni. Beszélgetésekben, képekben és életralakulatokban az Ige gazdag világának sok tanítása válik világossá előttünk.

A könyv főkérdése, hogyan szabadulok meg a bűntől és nyerem el az üdvösséget és örök életet? Ez a kérdés a Szentírás alapján alapkérdése a keresztyén életnek. Az egész könyv ennek a kérdésnek megoldását adja. A szabadulás a Krisztus keresztyén által, az ő váltság halála által van, ingyen kegyelemből. Keresztyén terhe a keresztyén alatt szakad le. Amíg a kegyelem nélküli állapotban van, addig súlyos a terhe, a Törvényhegye alatt még ijesztőbb súlyúnak érzi azt. A keresztyén alatt *magamagától* szakad le terhe. Teljesen a kegyelem munkája ez. A Szentlélek tesz itt bizonyágot a lélekben. Sokan, akikben nem tett bizonyágot, csúfolódva állottak meg alatta. Az egész könyv centruma, legfontosabb fejezete az, amelyik a

kereszt alatti jelenetről szól. Érdekes, ez a legtöbbet mondó tejezet a legrövidebb. Itt nincs szükség emberi beszédre. El kell hallgatni, mert Isten cselekszik. A kereszt alatt három dolog válik nyilvánvalóvá: 1. Bűnbocsánatot olt *nyerünk*. 2. Új ünnepi ruhát kapunk (újjászületés). 3. Jelt kapunk homlokunkra és pecsétes írást kezünkbe (predestinációink felismerése).

Az egész könyvön keresztül a *kegyelem* ragyog elő. Az Értelmező házának megkapó képei közül is több ábrázolja ezt a kegyelmet. Az egyik szobában seprik a port. A seprés nyomán valóságos porfelhő támad. Nem csak a föld poros, hanem mindent befog a por. Így seper a törvény, nem hogy kitakarítaná a port, a bűnt, de még sokasítja. A kegyelem meghinti a port a Krisztus vérével. Így a por leülepedik és szépen ki lehet seperni a szobát. Hatalmas fal előtt ég a tűz. Valaki el akarja vizzel oltani. A fal mögül valaki más olajat hint a tűzre és az dacára az ártó beavatkozásnak, mindig újra éled és tovább lobog. Dacára a Sátán megoltó munkájának, Krisztus kegyelme mindig élte a lélek tüzét, Isten munkáját. Egyik legmesteribb és csodás fényrel ragyogó képe az Értelmező házának pókos szobája. Szép, díszes szoba. Egyetlen utálatos pók van benne, pókháló szálaival a mennyezetbe kapaszkodva. Istee kegyelme, hogy a bűnös ember (a pók) él ebben a szép világban (a szoba) és gyenge háló szálaival (hite) megkapaszkodhatik. A 218—222. oldalakon a Krisztus kettős természetét, kegyelmének munkáját és keresztiének titkát ábrázolja. Ezen lapok gondos átolvasására itt felhívjuk az olvasó figyelmét.

Aki elolvassa a könyvben foglalt több, hasonló tendenciájú beszélgetés mellett a 233—235; 241—242; 211—212. oldalon található beszélgetéseket szinte egész kis kátét talál, amely sok világosságot adhat az Igével való foglalkozás közben.

Ezek a sorok még csak nem is vázaltszerűen utaltak, mondhatnám így, a könyv dogmatikájára. Nem tudom, tudnának-e valaki ezeket az írás alapján megcáfolni, hiszen egészen az írás alapján állanak?

Az említett képek, beszélgetések nemcsak arra alkalmasak, hogy előttünk tegyenek világossá hatalmas tényeket, hanem mint illusztrációk a szolgálat közben is felhasználhatók. A módszer, ahogy Bunyan ezeket a súlyos kérdéseket kezeli, útmutatás lehet a mi számunkra is arra, hogy hogyan kell az ilyen nagy kérdéseket egyszerű emberek elé világosan állítani. Az a tény, hogy Bunyan az egyszerű, theologailag nem iskolázott pásztor, milyen alaposan ismeri a dogmatika alapvető kérdéseit és hogy népies szellemű könyvébe hogy beledolgozza azokat, szintén útmutatás számunkra. Ilyen alap kell minden munkánk alá és a legegyszerűbb tanításba is bele lehet dol-

gozni azokat a megfelelő módon. Az egész munka az Ige alapján álló keresztyén dogma masszív vázán épül fel, ez menti meg az ellaposodástól és eltévelyedéstől.

III. A könyv harmadik áldása az, hogy a *keresztyén élet* gazdag világát tárja elénk. Egyetlen munkás sem nélkülözheti a keresztyén élet kérdéseinek alapos ismeretét. Ismernem kell a lelkek kérdéseit, állapotát, a megoldást és a kivezető útát. Ezen a téren kevés könyv vetekedik a Zarándok Útjával. Ebből a szempontból még az az óriási jelentősége van ennek a könyvnek, hogy a benne ábrázolt keresztyén élet *nem* valami *szubjektív kegyeskedés*, egy önmaga emberi határán belül maradt lélek ömlengései, sejtelmei, vágyakozásai és ábrándjai, hanem az *Ige* útmutatása szerint járó lélek diadalmas harca ebben a világban az örökké valóért. Nem *emberi* kezdeményezés ez a keresztyén élet, amelyet ábrázol, nem is emberi erő és képesség az, ami a zarándokokat vezeti. Ellenkezőleg, valamennyiszer emberileg, a maguk kedve, kívánsága szerint cselekesznek, mindig eltévelyednek. Szabadulásuk mindig Isten segédelve, mentő akciója által történik. Isten a hit ébresztője, ébrentartója, a lélek vezetője. A szíveket is ő keményíti meg. A könyvben ábrázolt keresztyén élet cselekvő alanya az élő Isten, Szentlelke és Igéje által. Az emberrel közli a maga akaratát, hívja magához. Az embernek egy kötelessége van, az *engedelmesség által bekapcsolódni* ebbe az életbe. Minden előrehaladás az engedelmesség által történik, minden elesés, félrelépés oka az Istennel szemben való engedetlenség. Másfelől azért sem szubjektív, egyéni dolog a keresztyén élet ennek a könyvnek tükörében, nem misztikus kegyeskedésről van benne szó, mert a keresztyén életet társas életnek ábrázolja. Mindig hangsúlyozza a lelkek egymás iránti felelősségét, (Keresztyént megkérdik, családját miért nem hozta, az egyes zarándokok figyelmeztetik az alvókat, félrelépőket, többen zarándokolnak együtt stb.) egymással szemben való kötelezettségét. Ez a keresztyén élet evangéliumi keresztyén élet.

A könyvben ábrázolt keresztyén élet *nem* a „tökéletesek“, „szentek“ élete. „Keresztyén“ keresztyénnek nevezetik az egész könyvön végig attól kezdve, hogy az Isten ítélete alatt lelke háborogni, forrongani kezd. Addig volt „kegyelem nélküli“, amíg ez a háborgás meg nem indul benne, amíg az Írás bűne tudatára nem vezeti. Átmegy a keresztyén alatt, ott terhe lehull, lelke megnyugszik, bűnei bocsánatát megnyeri, de azután is tele van élete kísértésekkel, elesésekkel és eltévelyedésekkel. Még a folyó hullámai között, az utolsó perceiben is vannak kísértései. Az Evangéliumban előttünk álló lelkek élete is ilyen volt. A szentté tétel nem befejezett állapot, tökéletes keresztyén-

nek nincsenek. Az igaz, a kegyelem megismerése után az el-tévelyedés és kísértés annál inkább fáj, de a szabadulás is könnyebb. Isteni terv szerint van szükség ezekre, hogy el ne aludjék a lélek és mindhalálig gyarapodjék és izmosodjék.

Másik általános vonása ennek a keresztyén életnek, hogy az *örökkévalóság mértéke* alatt áll. Az igazi keresztyén lélek mindent arra nézve cselekszik. A keresztyén élet erői nem arra valók, hogy ebben az életben elszongitsuk fájdalmainkat, itt igaz testvérekkel élünk együtt, amíg élünk, könnyebb legyen az élet. Ezeket mind adja az igaz keresztyén élet sok más kincssel együtt erre a földi életre vonatkozólag. De a fő cél a mennyei életre való készülés, annak ítélete alatt való élet. Erre munkál Isten a lelkek között és ennek a célnak feszülő lélek kapja meg igazán Isten áldását a jelenvaló világban való életére is. *Isten ítéletét* állítja különösen komolyan a keresztyén lélek elé ez a könyv. Nem keresztyén az, aki nem gondol az ítélő, dorgáló, feddő Istenre. Az ítélet a kegyelem szolgálatában áll azokkal szemben, akik engedelmeskednek, az engedetlenek általa vesznek el. Különös hangsúlyt helyez az *ígéret és a reménység* szerepére a keresztyén életben. Mindkettő Isten hatalmas, szilárd eszköze a lelkek vezetésében. Helyén valónak látszott ennek a négy gondolatnak a kimondása, mert az ezekre való nem gondolás és az ezekkel való komoly nem számolás sok lélek veszedelme ma.

Mi a mérése a keresztyén életnek? Mindenik lélek, aki vel a könyvön keresztül találkozunk, ugyanazon az úton jár és mégis mindenik más. Különbözőképpen indulnak el zarándokok, céljuk, végállomásuk az igaz, hogy egy, de az azonos úton eléjük álló kísértések, veszélyekre másképpen reagálnak. Nem lehet egy kaptafára húzni minden lelket, Isten nem sablon szerint dolgozik. A zarándokok életében az *elindulás* egy határozott lépés: Az erre való megmozdulás indoka különböző, az ezt cselekvő Szentlélek ugyanaz. Általában az ítélettől, Isten haragjától való félelem, az ok (Keresztyén pl.), de lehet valaki másnak a példája is (Reménytjeljes). Krisztinát az ura halála és az általa támadt lelkiismeret mardosás indítja el. Egy megbolygatott lelkiállapot van a megindulásnál egyfelől és másfelől egy isteni szó, hívás vagy példa. Mindkettőben egyformán a Lélek dolgozik. Kivétel Könyörület esete, akinél se megbomlott lelki egyensúlya, se isteni hívása nem volt meg. A kapunál ő is bebocsáttatott. A Krisztina iránti igaz vonzalom kapcsolta őt az ő elindulásakor már hívást kapott másik zarándokhoz. Az út későbbi pontján meggyőződik személyes elhívásáról is. Nem tudjuk soha, kit hogyan ragad meg az Úr. Ne merjük az elhívást a megszokott, mindig azonos formákhoz

kötni. (Az olvasó tanulmányozza az itt hely szüke miatt nem lárgyalható többi zarándokok elindulását.)

Az elindult lélek előtt, amíg be nem jut a Mennyei városba, kísértések, veszedelmek, segítések, áldoti erőt adó alkalmak sora áll.

Az út egyik legveszedelmesebb pontja a *csüggedés*, mindjárt az elindulás után. A lélek oly rossznak látja magát, hogy nem mer a befogadtatására gondolni, *önmagára* és nem az ígéretre, a hívásra tekint. Ez a keresztyén lélek egyik legveszedelmesebb kísértése. A keresztyén élet nem önszemlélet, bűnös önmagunknál maradás. A magunktól *jóvá lenni* akarás a másik komoly veszedelem. Sokan azt gondolják, az a keresztyén élet, hogy bizonyos szabályokat, törvényeket betartva, jók leszünk. Akik erre felé tévelyedtek keresztyén életük elején, azok azok, akik egy idő múlva még rettenetesebb mértékben ismerik fel bűnös voltukat. Rettenetes állapotba kerülnek, ha nem tudnak előre tekinteni Istenre magára és nem ismerik el, hogy az Evangelium útjától eltévelyedtek, vagy kilépnek a zarándokok közül, feladják a keresztyén életet, vagy merő, üres kép-mutatás marad életük. Az elindítás után a következő nagy isteni tett a befogadás Krisztus (Jóakarati) által a szoros kapunál. A bűnei tudatában vergődő lélek mádságban zörget, amíg számára *kapu* nyílik. Sokszor hosszasan kell ezt tennie, hogy küzdelme, kitartása, komoly szándéka kipróbáltasson. A bebocsátás után, miután már ismereteket is szerzett, ér el a *kereszt alá*. Ide el kell jutni minden zarándoknak. Itt a szabadulás helye, itt a forrás, amelynek távolra lefolyt vizéből már ivott, anélkül, hogy tudta volna, honnan jött az. Ez a fény forrása, világossága, amíg ide nem jutottunk el, addig is vezetett, most tudjuk honnan jött. Itt ismeri fel a lélek, hogy predestináltatott. Itt indul a szív igaz hálára Krisztus iránt, itt fáj a szív azokért, akiket otthon hagytunk, innen indul el a lélek a komoly munkára. Isten kiválasztottja vagy, kegyelme jeleit felismerheted életedben addig is, amíg itt nem valál, mert útát kell megtégy, amíg ide eljutsz, de ide el kell jutnod, mert egyedül itt oldódik meg számodra mindaz, ami eddig bizonytalan volt. Ide el kell jutnod és ide el kell vezetned másokat is. Nagyon sok lélek azért gyenge, azért fordul el, esik el, mert ide nem jutott el, ezt a titkot nem ismeri.

Ez után a hely után is jönnek *akadályok*, de ad az Úr *gyönyörűséges palotákat* a pihenésre és erő gyűjtésre, le kell szállani akkor, amikor a legmagasabban állunk, amikor nagyon eredményesnek találjuk keresztyén életünket, hogy el ne biza-kodjunk, a *megaláztatás* völgyébe. Itt annál könnyebb a leszállás, minél kisebbnek tartja magát valaki, nehéz a gögösöknek

és tökéleteseknek. Ez életben át kell menni a *haláltól való félelem* gyötrelmein. Itt megkérdi Isten, el mered ennek az életnek javait hagyni az oda fentvalókért? Borzasztó az a kísértés, amikor azt suttojga valami a keresztyén ember fölébe: Csak ez az egy életed van a földön, bolond, ezt legalább élvezd ki. Ha ezt elveszíted, nem lesz egy is. A *régi úr*, az ő *Ádám*, az *érzékiség* kísértése kemény próbái a keresztyén életnek. A *hiúság* kérdése egy újabb veszedelem. Kényelmes, megszokott, csak örömet adó boldog zarándoklásunk átka, hogy akkor, amikor az Úr göröngyössé teszi az utat, hogy el ne butuljunk és tompoljunk, nem akarunk az ő útján járni és a bűn sima útjára lépünk csupa könnyebbségből. Így jut a lélek, ha önmagára eszmél, a *kétségbeesés* borzasztó, hosszan tartó fogságába. A kisebb kerítők és térítők incselkedése után az *önhiúság* a magát bevégzettnek gondoló keresztyén kísértése. Kemény harcok, egymás támogatása, Isten szolgáinak áldott munkája, kedves pihenő helyek között így halad a keresztyén élet a Jordán folyó mellé, a Mátkaság földjére. Az ide jutott lelkek nem tökéletesek. Nem mondhatják magukról, hogy maguk kiharcolták, kiverekedték maguknak ezt a helyet, állapotuk nem más, mint bármikor, csak az Istenbe vetett bizalmuk, az ő ígéreteihez való ragaszkodásuk, bűneik miatti fájdalmuk nagyobb, talán éberebbek, vigyázóbbak, mint eddig voltak, és szívük van tele egész bizonyosan nagy-nagy hálával az Úr ifjúi kegyelmes vezetéséért. A folyó mellett (halál) várnak. Isten hívását várják, amíg az eljön, elintézik függő ügyeiket erre a világra vonatkozólag. Hívásuk is más és más, úgymint az első hívás is más volt. A halál folyóján is a kegyelem viszi át őket, a folyó mélysége nem jóságuktól, hanem az Istenbe vetett bizalmuktól, ígéreteihez való ragaszkodásuktól függ. A keresztyén élet haladása abban áll, hogy a lélek mindinkább kiábrándul magamagából, mindinkább Istenre támaszkodik. Hová tovább annál finomabb kísértések kísérik életét, szabadulása újabb előrelendülést jelent számára.

Ebben a keresztyén életben a legkülönbözőbb, egymással sokszor egészen ellentétes *jellemek* vesznek részt. Állítsuk szembe pl. Reményteljest Félelmes szívűvel, vagy Sántalábút Keresztyénnel, Igazsággharcosát Csüggedővel. Ez is mutatja, mennyire nem az emberi tulajdonságoktól függ a keresztyén élet. Ezek a lelkek az egyes tényekre, kísértésekre különbözőképen hatnak vissza. A 266 old. frappáns példában ábrázolja ezt a különbséget. Krisztina, Könyörület és Csüggedő egyformán éreztek magukban szorongató félelmet Istennel szemben. Csüggedő kibeszélte félelmét és a kapun nem mert zörgetni. Krisztina elfojtotta azt és annál inkább zörgetett. Könyörületet

sietette a félelem. A megaláztatás völgye kemény hely az erősebb keresztyén számára, a gyengébb zarándokoknak (Csüggedő, Félelmes szívű) örömök tanyája, azok itt haladnak a leggyorsabban. A magam lelkiállapota nem mindig azonos azokéval, akikkel együtt halgatom az Igét.

Különösen mesterkezekkel rajzolja a *kísértéseket* Bunyan. Erdemes külön is foglalkozni ezzel a kérdéssel. Az eddigiekben is érintettünk egy pár nagyobb kísértést, itt inkább a kísértés jelentőségére, a kísértés alatt álló lélek belső képére és a szabadulásra utalunk. Az egyik félelmes kísértő a Gyönyörűséges palota előtti oroszlán volt. Kötele akkora volt, hogy a keskeny útra nem tudott kiérni, akármilyen dühösen rohant is a zarándok felé. A kísértés, a keresztyén élettel járó nehézség próbája annak, igaz-e az elszánás bennem a haladásra? Ez az oroszlán a Sámson oroszlánja. Félelmes szörnyeteg messziről, de méz van benne. A kísértéssel szembeni küzdelem erősíti a lelket, a felette való győzelem adja a legboldogítóbb öntudatot. Kísértés leginkább akkor állott a zarándokok előtt, amikor nagyon nyugodtan, szinte önfeledten, a keresztyén élet gyönyörűségeiben eltelve haladtak. A Gyönyörűséges palota után jött a Megaláztatás völgye. Akkor kell különösen ébereknek és engedelmeseeknek lennünk, amikor valami különös nagy áldást nyertünk Istentől. A gondjainkra bizottakkal különösen egy-egy áldott összejövetel, konferencia után foglalkozzunk. A Sátánnak is van esze, az a Lélek kell neki, azon akar diadalmaskodni, akit az Úr megáldott és az ilyen lélek könnyebben is eleshetik, mert öntelt és büszke lehet. Krisztus Szentlélekkel telve kísértetelt meg.

A *Kísértés menetének* pompás rajza Keresztyén és Apollion küzdelme. Apollion Keresztyén régi ura, a világ. A küzdelem a Megaláztatás völgyében folyik. Ennek is óriási jelentősége van. A megaláztatás idején kér vissza magának a régi gazdánk. Hogyan? Azt mondja először, hogy tulajdonképen az *övé vagyunk*. Elpártoltunk tőle. Keresztyén nem enged neki, új urára hivatkozik. Apollion *többet ígér* a világ javaiból. Keresztyén Krisztusra néz. Akkor Krisztusból akarja kiábrándítani. Nem tud győzni. Most a Keresztyén gyengeségére utal, magamagából akarja kiábrándítani, a Csüggedés mocsarára emlékezteti. A mindennél nagyobb kegyelemre, egészen Istenre való apellálás adja a végső szót Keresztyén szájába. Itt mindenkinek fel kell ismernie, hogy ez az útja a kísértésnek. Vajjon a szabadulásnak útját is úgy ismerjük-e?

Hogy tud a lélek *megszabadulni* a kísértések és nehéz küzdelmek között? Legelső teendő a Krisztus keresztyére való szüntelen gondolás. Ő meghalt, hogy én többé ne vétkezzem.

Neki olyan fontos volt, hogy engem a bűn hatalmába ne vegyen, hogy figyelmeztetésül és szabadításul a legnagyobbat tette. Szabad nekem engednem, ha ez így van? Nézzek az igéretekre, amelyeket Isten tett. (Kétségbeesés várából az igéret kulcsa szabadítja ki a zárándokokat.) Gondoljak arra, amit eddig tett velem az Úr és arra, ami ezután vár reám. Keresztyént a Halálárnyékának völgyében néha valami visszatérésre ösztönözte. Ilyenkor arra gondolt, hátha az út felét már megtette és a visszafelé való út hosszabb lesz, mint az előtte levő. Mit tegyen a lélek ezek mellett, ha már rá is szakadt a veszedelem az engedetlenség miatt, ha eltért az Úrtól? Ismerje fel állapotát a maga szörnyű valójában és ne veszítse el a szabadulás reményét. Ismerje be a lélek, a saját engedetlensége, vigyázatlansága juttatta oda, ahol van. Őszinte, megbánó beismerés és szabadulni akarás szükséges és az előbb felsorolt tőlünk független tényekre való gondolás és mindezekkel együtt az imádkozás. Sok zárándok nyert erőt az imádság által a küzdelemre és a szabadulásra.

Az igazi zárándok győz a kísértés felett, kiszabadul, ha küzdelem árán is, a veszedelemből. Az olyan zárándokok, akik fél szívvel járnak, vagy akik nem engedelmessékednek, *elesnek*. Ezeknek a lelkeknek gazdag táborát mutatja a könyvünk. Nevük ábrázolja, mi vitte őket romlásba (Símulékony, Kétségbeesés fia, Együgyű, Rest, Képmutató, Felületes, Fecsegő, Meléküti, Világgájtás, Önlegett, Csigajárás, Álmos, Önféjű, Atheista, stb.).

Bunyan is az a pásztor volt, aki sokat szenvedett azok miatt a „gyermekei” miatt, akik az ő Igehirdetése által indultak el és akik később elesetek. Így ír magáról egy másik munkájában: „Ha valaki azok közül, akik az én szolgálatom által ébredtek fel, azután elesett, amint az gyakran megtörtént, merem mondani, az ő elveszésük súlyosabb volt számomra, mintha egy a testileg tőlem született gyermekek közül veszett volna el!” Ilyen alapon ismerjük fel, miért tudja ezt a kérdést olyan alaposan, oly sok fájdalommal tárgyalni.

A 167—166. oldalak tárgyalják nagyon alaposan a kérdést. *Mi az oka a hitelhagyásnak*, a Krisztustól való elfordulásnak? 1. Isten felébresztette bennük a bűntudat félelmes állapotát, amíg az tartott, remegve keresték a szabadulást. Elmultával visszaszüledtek. 2. Félnék az emberektől, azok ítélezésétől, megbotránkozásától. 3. Nem akarják a keresztyén étellel járó megaláztatásokat elszenvedni. 4. A keresztyén élet állandó bűntudattal jár. Ezt az állapotot nem szeretik. Rettenetes dolog a bűn felel elmélkedni. Nem nyugodt a keresztyén élet. 5. Ilyen állapotban a szív megkeményedik, fogékonysága elvész.

Hogy történik az eltávolodás, mi a menete lépésről-lépésre?

1. Nem gondol a lélek Istenre, a halálra és az ítéletre. 2. Elhanyagolja a személyes keresztyén élet gyakorlatát (imádság, bibliaolvasás). 3. Kerüli a buzgó lelkek társaságát. 4. Nem megy istentiszteletre. 5. Kifogásokat talál ki, amelyekkel igazolja hitehagyását, elpártolását. 6. Világias, kicsapongó emberekhez csatlakozik. 7. Tisztátalan beszédet kezd és folytat. Más keresztyének hibáit a magái takargatására ürügyül használja. 8. Nyugodtan kacérkodik kisebb bűnökkel, 9. Végül megkeményedett szívvel nyíltan bemutatja a maga bűnös valóját. Ezen a skálán végig haladt lélek ismét a romlás árjába rohan s ha isteni kegyelem csodát nem művel, az ilyen lélek örökre elvesz.

Ezekért a sorokért örökre hálás kell legyen Isten iránt. Bunyan könyvéért minden lélek, aki komoly feladatának tekintette a lelkek vezetését is. Hány lélek távolodik el közülünk is és züllik szét. Ezek a sorok arra segítenek, hogy a baj kezdő stádiumában figyeljem meg a lelkeket. Akármennyire el is esett egy lélek, a reménységet fel nem adhatom. A kegyelmes Isten munkálkodik ott is, ahol nem sejljük. Mi könnyörgünk az ilyen lelkekért és amíg kezünk között vannak, vigyázzunk rájuk és nagy-nagy szülői szeretettel „szüljük őket újra”.

„Könnyebb jó hittel kelni útra, mint amellet kirtartani végig.” (211. oldal.)

A mindvégig kirtartott, az Úrra figyelő zarándok élete mozgalmass, küzdelmes, kockázatos, de boldog, örömteli élet. Valami csodálatos mennyei fény ragyogja körül ezeket, ajakukon a mennyország derűje mosolyog. Szolgálatom alatt ezek képét és az elesetteket is egyformán állítsam a lelkek elé. A bűn nagyságát, de a kegyelem még nagyobb voltát kell hirdetnem.

*

Az Értelmező háza egyik szobája falán egy kép volt. Egy tiszteletreméltó embert ábrázolt, aki szeméit fölemelé az égre, kezében a könyvek könyvét tartotta, ajakán a törvény igazsága tündöklött. A világnak hátat fordított s úgy állott ott, mintha az emberek szívére beszélne, feje felett arany korona lebegett.

Keresztyén megkérdezte, ki ez?

Értelmező így magyarázta meg: „Ez annak a képe, amilyen csak egy akad ezer közül. Ez elmondhatja az apostollal: „Ha tízezer tanítómesteretek lenne is a Krisztusban: mindazonáltal nem sok atyátok van, mert én szültelek titeket az Evangelium által a Krisztusban. Fiacskáim, kiket ujonnan szülök, míglen a Krisztus ti bennetek kiábrázoltatik.” (1 Kor. 4, 15; Gal. 4, 19.) „Hogy ég felé emelt szemekkel, a könyvek

könyvével kezében s az igazság törvényével ajkán látod, az azt mutatja neked, hogy ő a homályos dolgok megismerésével s azoknak a bűnös emberek előtt való feltárásával foglalatoskodik, éppen azért látod őt úgy amint az emberek lelkére beszél. Az pedig, hogy a világnak hátat fordít és hogy feje felett korona lebeg, azt jelenti, hogy ennek a világnak dolgait kevésre becsüli, sőt megveti, hogy Urának szolgáljon, mert bizonyos abban, hogy a jövő világban elnyeri a dicsőség koronáját. Azért mutattam meg néked először ennek az embernek a képét, mert egyedül őt hatalmazta fel annak a helynek az Ura, ahová mégy, hogy vezetőd legyen mindamaz akadályok között, amelyekbe útadon ütközöl.“ (38. oldal.)

Az igazi szolgálta ilyen.

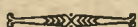
László Dezső.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VASÁRNAPI ISKOLA

AZ „ÜT“ ÁLLANDÓ MELLÉKLETE
VASÁRNAPI ISKOLAI VEZETŐK RÉSZÉRE.

MEGJELENIK HAVONTA.

EGYES SZÁM ÁRA 2 LEI.

III. ÉVF. 4. SZ.

1929. ÁPR. HÓ.

Imádkozatok egymásért.

Jak. 5 : 16.

Az egymásért való imádkozásra különösen nagy súlyt helyez Isten Igéje. Nem is volt Istennek egyetlen választott embere sem, aki ne gyakorolta volna. Mózes imádkozott a népért, melyet Isten a vezetése alá rendelt, Salamon gyakran könyörgött, hogy igazán ítélhesse Isten népet, a próféták emésztődve látták a népre lesújtó ítéletet és könyörögtek elfordításáért. Összekapcsoltak minket a reánk bizottakkal az üg. közössége, a szeretet láncai, a hit azonossága, de legjobban összekapcsol, sőt ezt a kapcsolatot naponként erősíti és szilárdítja az imádkozás, amellyel érettük fordulunk Istenhez. Nem lehet jó vezető, aki nem imádkozik a vezetése alatt álló vasárnapi iskoláért, mint nem lehet lelkipásztor, aki gyülekezetének tagjait nem viszi Isten elé imádságaiban. Imádkozni kell érettük munkáinkban, gyöngeségeinkért és kísértéseinkben, melyek körülveszik őket, s melyekben nekünk hatalmunk segíteni rajtuk, csak az imádság ereje által. Tévelygő és veszni indult, tehetetlen és dacos, nyomorúságok alá helyezett és kísértések között forgó lelkek reménysége és menedéke az, hogy mikor náluk és bennük bezáródik az imádság árjának forrása, a vezető lelke viszi könyörgéseiket Istenhez. Boldog vasárnapi iskola az, melynek vezetője meg nem szünt imádságában Isten elé vinni azokat a kérdéseket, melyek ott felmerülnek, s melynek vezetője naponként együtt jelenik meg az Úr színe előtt azokkal, akik reá vannak bízva.

És ennek a felhívásnak van egy ígérete, egy biztatója is. Az az imádság, mellyel a mi Urunk tusakodik és közbenjár mi érettünk az Atyánál. Ezért nem lankadhatunk el a mi gyermekeinkért való imádkozásban, ezért nézhetünk bizva Reá, aki soha meg nem szűnik velünk lenni és akinek könyörgésének ereje megtartja és védelmezi azokat, akiket a mi gyarló imádságunk nem tud megtartani.

A mesedélutánokról.

Lelkiismeretes vezető a gyermekeknek minden életkörülményét figyelembe veszi s ahol csak lehet, mindenütt igyekszik hatni rájuk, ha már felvette a gondjukat. Ezért természetes, hogy meglátogatjuk őket otthon, játékokat s kirándulásokat rendezünk velük, stb.

Ilyen el nem hanyagolható jelenség, mely minden gyermek életében — különösen a kisebbeknél — megvan, hogy rajong a *meséért*. Fontos ezt tudnunk, mert a magunk példájából láthatjuk, hogy a gyermekkori mesénél jobban (különösen a legelsőknél) nem sok minden marad meg az emlékezetünkben. Ha ez a mese még valami cselekvényhez (pl. játékhoz vagy foglalkoztatáshoz) vagy élő személyhez van kötve, akkor épen kitörülhetetlen nyomokat hagy a gyermekben. Természetes, hogy ami így megmarad, annak a hatása a gyermeklélekre nem lehet pillanatnyi

A gyermekmesének ezt a nagy jelentőségét nem mi fedezük fel — bizonyosság rá a mesélő édesanyák, nénik, bácsik, apák, nagyapák, különböző meséskönyvek ezrei, nemkülönben a Gulliver és Robinson világhíre. Aki a Krisztus kicsinyeit akarja pásztorolni, annak is tudnia kell a mese fontos voltáról Igaz, a mi célunk nem lehet az, hogy kellemes perceket szerezzünk a gyermekeknek, mert bár látszólag a gyermekért teszünk mindent, a valóságban nem érte, hanem Isten dicsőségéért kell munkálkodnunk. Mi nem azért vagyunk hát, hogy meséljünk, de meg kell látnunk a mesében is Istennek egy eszközét arra, hogy a gyermekek lelkét jobban magunkhoz kapcsoljuk. Kell, hogy néha úgy szóljunk a gyermekekhez, hogy ne értsék a szavunk oktató voltát, mintegy szabadabban hallgassák azt, ami mégis tanítani fogja őket, mert csak természetes, hogy a vasárnapi iskolavezető, aki mindent Isten Országá szempontjából néz, a meséket is *megválogatja* s mikor mesél, akkor is Istennek szolgál.

A mesélés tehát nem megvetendő eszköz a kicsinyek pásztorálásában. A gyermeknek meg ez valóságos életeleme s ha nálunk nem kapja meg, megkeresi másutt. Ám ma a meséskönyvek jóval ritkábbak, mint ezelőtt, a szülők élete is hajszoltabb, hogysen eleget mesélhetnének gyermekeiknek. A vasárnapi iskolavezető pedig, mikor a rábizott kis seregnek örömet akar szerezni, hamar rájön arra, hogy mesét mondjon nekik.

A mese azonban nem illeszthető bele a vasárnapi iskolai óra keretébe. A gyermek könnyebben hajlik a mulatságos, mint a komoly dolgokra s majd a meséért fogja várni a vasárnapi

iskolát. Óvakodnunk kell attól is, hogy a bibliai történetekből, különösen az Úr Jézus életéből mesét csináljunk, nincs nagyobb veszedelem, mintha ezeket meseszámba veszi a gyerek.

Megérdemli a mese, de meg mindenekfölött a gyermek, hogy számára külön összejövettel, *mesedélután* rendezzünk. Nem gyakran, egy évben kétszer-háromszor, legalkalmasabb nagy ünnepeken. Mesélő lehet több is, mesének okvetlen többnek kell lennie. A mesék megválogatásában tartalmilag első szempont az örökkévalóság szempontja kell, hogy legyen. Nem szolgálhat hát az a mese emberi, földi dicsőséget, nem magasztalhat földi kincset (arany, ezüst), nem bálványozhat emberi szépséget, erényt, nem játszhatja ki az isteni gondviselés gondolatát szerencse-tündér oltalmának stb. Másodszor tekintettel kell lennünk a mesék eredetére s elsőseget adnunk a magyar mesének. Lelkülete, fantáziája, képzetei ebben hangzanak össze gyermeknek és mesének. A magyar mesék közt is fontosak azok, amelyek a magyar jellemre vetnek világot, történelmi legendák és helyi népmondák. Formai szempontból fontos, hogy a mese érdekes, megkapó legyen.

A mesedélután egybeköthető kirándulással; élénkítésére alkalmas mód, ha a gyermekek az egyes mesék előtt és után énekelnek.

Egyebekben pedig irányít az Ige: „... akármit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére műveljétek!”

BCU Cluj / Central University Library Cluj H. I.

A munka.

Vasárnapi iskola és bibliaköri vezetők tanfolyama és konferenciája Isten segítségével ez évben is fog tartatni Kolozsvárt a pünkösd ünnep utáni héten, előreláthatólag május 23—26. napjain. Az eddigi gondolat szerint délelőtti előadások, délután megbeszélések lennének, utóbbiak a vasárnapi iskolai és bibliaköri munka egyes fontosabb kérdéseiről. Egyébképen a napi program, mint eddig, csoportos bibliaórákkal kezdődik és imaórákkal végződik. A tanfolyamra és konferenciára vonatkozó részletes program és meghívó az egyházkerület hivatalos lapjában, a Református Szemlében és lapunk májusi számában is közölve lesz, valamint a részvételi feltételek is ott lesznek olvashatók. Addig is felhívjuk azonban a vas. iskolát vezetőket figyelmét arra, hogy aki teheti, készüljön a tanfolyamra s ezen óhajtatását egyházközsége lelkészénél előre is jelentse be. Min-

denekfelett előre kérünk mindenkit, hogy imádkozzék érte, hogy ez az alkalom is szolgálhasson Isten dicsőségére.

Kelly Jakab a Vasárnapi Iskolai Világszövetség titkára, aki az egész világon figyelemmel kíséri és munkálja a vasárnapi iskolák ügyét és a mi munkánk iránt is meleg szeretettel és érdeklődéssel viseltetik, a múlt héten Magyarországon tett látogatást, megbeszéléseket és előadásokat tartva a vezetők számára és résztvett egy nagy felvonuláson, melyet számára a budapesti vasárnapi iskolák közel 1000 növendéke rendezett. Látogatása nagyon megerősítette a magyarországi vasárnapi iskolák munkáinak a többi országok hasonló munkáival való lelki kapcsolatát.

Orbán Rózsika, aki Alsócsernátonban éveken keresztül vezette a vasárnapi iskolát s ott hűséges munkát fejtett ki, mint egy hozzánk írt levelében közli, a marosvásárhelyi Dikoniszaképző Intézetbe lépett. Szeretettel kívánjuk, hogy Isten áldja meg a nagyobb és szélesebb munkakörben és tegye munkáját áldottá az Ő dicsőségére.

Nyugtázások: *Vasárnapi iskola központi alapra:* Málnási vasárnapi iskola 140 lei, lupényi vasárnapi iskola 80 lei, magyarlári vasárnapi iskola 180 lei, adomány 200 lei. *Külmisszióra:* Adomány 500 lei, magyarlári vasárnapi iskolások 180 lei. (A magyarlári vasárnapi iskolás gyermekek 1 és 2 leiesekből összegyűjtött 360 lei adományát a lelkész úr hozta be azon pénznemben, melyben összeadták, jelezve, hogy ez egyike azon adományoknak, melyek igazán hálás gyermeki szeretetből krajcáronként összeadva fakadtak. Az ilyen adomány kedves az Úr előtt.)

Victor Gabriella: *Ella néni meséskönyve* címen Az Én Kicsinyeim kiadásában egy kis füzet jelent meg, mely példát mutat arra, milyenek azok az igazi evangéliumi szellemű és mégsem mesterkéltségek, amelyeket mai számunk egyik cikke hangsúlyoz. A füzetet, amelynek ára 10 lei, melegen ajánljuk minden vasárnapi iskolavezető figyelmébe. Kapható az „Ifjú Erdély” kiadóhivatalában Kolozsvár, Ref. Theologia.